

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 29.11.2016

Vår ref.
70604/HS52

Høringsvar – Effektivisering av håndhevingen på diskrimineringsområdet

Arbeidsgiverforeningen Spekter viser til forslag til endringer i håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet som Barne- og likestillingsdepartementet har sendt på høring

Vi vil innledningsvis bemerke den relativt korte høringsfristen som nødvendigvis vil begrense grundigheten i høringsprosessen. I den sammenheng ville det vært nyttig om departementet i høringsnotatet hadde foretatt en mer omfattende gjennomgang av nemndas saker de siste årene. En nærmere spesifisering av sakstyper, antall saker for dagens nemnd, resultater fra sakene etter ombuduttalelse og endelig resultat i nemnda ville være opplysninger av betydning for vurderingen av saksmengden framover og dermed for vurderingen av innretningen på det foreslåtte håndhevingsapparatet.

Nedenfor vil det framgå at vi i all hovedsak støtter de framlagte forslagene til effektivisering av håndhevingen på diskrimineringsområdet. Dette gjelder imidlertid *ikke* forslagene om å gi nemnda kompetanse til å fatte vedtak i spørsmål om oppreisning og erstatning. Vi mener at rettssikkerhetshensyn tilsier at slike spørsmål avgjøres av domstolene alene.

Nærmere om våre synspunkter på de enkelte forslagene:

Lovhåndheveroppgavene skilles ut fra LDO og overføres til et nytt håndhevingsapparat

Spekter støtter forslaget om å skille ut håndheving av loven fra dagens Likestillings- og diskrimineringsombud (LDO) og å legge denne oppgaven til et nytt håndhevingsapparat, en ny nemnd. Dette innebærer et organisatorisk skille mellom håndheverrollen og pådriverrollen, noe som vil bidra til større rolleklarhet og til at LDO får økt legitimitet. Dette vil kunne føre til en profesjonalisering av håndheverrollen og til at ombudet kan stå friere i sin pådriverfunksjon.

Et nytt håndhevsapparat bygges opp som en én-instansmodell

Spekter kan i utgangspunktet støtte forslaget om å etablere en ny nemnd som en én-instansordning.

Det må imidlertid være en forutsetning at kvalifikasjonskravene heves slik som foreslått. Vi mener i tillegg at nemndas kompetanse må avgrenses mot behandling av spørsmål om oppreisning og erstatning. Slike spørsmål bør kun behandles av domstolene. Det er svært betenkelig å gi nemnda kompetanse til å ilegge noen form for økonomiske reaksjoner uten at det finnes noen klageinstans. Det at det stilles krav om at nemndsledere skal ha dommererfaring endrer ikke dette, da en nemndsbehandling alltid vil være mindre grundig enn en domstolsbehandling av saken.

Den muntlige saksbehandlingen det unntaksvis legges opp til vil ikke kunne sammenlignes med måten domstolen behandler en sak, der muntlighetsprinsippet og bevisumiddelbarhetsprinsippet alltid er førende.

Ut over dette ser Spekter fordelene med en én-instansordning, at dette kan oppfylle intensjonene om at det skal være et lavterskeltilbud og at det kan gi en rask og effektiv saksbehandling. Spekter ser også at saksbehandlingstiden kan kortes betraktelig ned med en én-instansordning, noe som kan være en fordel i disse sakene.

Hensynet til rask og effektiv saksbehandling vil imidlertid alltid måtte avveies mot hensynet til at saken må være grundig opplyst slik at rettssikkerhetshensyn kan bli ivaretatt på en fullgod måte. De særskilte reglene om objektivt ansvar og delt bevisbyrde tilsier at det må gis tilstrekkelig rom for grundig kontradiksjon.

Prinsippet om at saken på ethvert stadium i forvaltningsbehandlingen kan bringes inn til full overprøving i domstolene er viktig å videreføre. Det er videre viktig at domstolene kan prøve alle sider av saken og at rettssaken reises mot staten v/nemnda som motpart (og ikke for eksempel mot en arbeidstaker). Det framstår noe uklart om forslaget ivaretar dette prinsippet fullt ut.

Det innføres skjerpede kvalifikasjonskrav til nemndsledere

Som det framgår over støtter Spekter de skjerpede kvalifikasjonskravene til nemndsledere, slik at det i tillegg til dommerkompetanse etter domstolsloven stilles krav om dommererfaring. Ved fravær av leder følger det av lovforslaget at *«er ikke leder tilstede, velges en møteleder blant de møtende medlemmene»*. Her mener vi at nemnda alltid må settes med en leder med dommererfaring og at dette må framgå av lovteksten. Kun et slikt krav kan ivareta målsettingen om en profesjonalisering av håndhevingen, herunder bevisbedømmelsen.

Oppnevning, funksjonstid, sammensetning og habilitet

Departementet foreslår at nemndas ledere ansettes fast og at nemndsmedlemmene har vervet som bierverv, ved siden av annet arbeid, slik som i dag. Nemndsmedlemmer oppnevnes av regjeringen som i dag, for 4 år, og kan gjenoppnevnes en gang. Spekter støtter denne organiseringen. Spekter støtter videre forslaget om å redusere nemnda til 9 medlemmer som deles inn i 3 avdelinger med 3 medlemmer pr avdeling med hver sin leder. Spekter er enig i at dette kan bidra til at det kan avholdes flere møter, øke kapasiteten og dermed hurtigere saksbehandling.

Vi finner det imidlertid uheldig at det ikke legges opp til en fast deltakelse fra arbeidslivets parter da mange av sakene gjelder arbeidslivets område.

Sekretariatsfunksjon – selvstendig statlig virksomhet som er faglig uavhengig

Sekretariatsfunksjonen blir viktig i en ny organsiring av en nemd. Det framlagte forslaget viderefører reglene om nemndas veilednings- og utredningsplikt. Nemnda skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes og nemnda skal prøve alle sider av saken. Sekretariatet skal på vegne av nemnda veilede klager om hvilken dokumentasjon som må framlegges i forbindelse med klage. Dette innebærer også innhenting og vurdering av opplysninger som ikke nødvendigvis er tatt opp av partene. Dette medfører at sekretariatet skal ha faglige og prosessledende oppgaver. I tillegg skal sekretariatet vurdere innkomne dokumenters relevans og betydning for saken og forberede og skrive utkast til nemndas vedtak.

På bakgrunn av dette vil en vesentlig del av nemndas arbeidsoppgaver rent faktisk bli utført av sekretariatet. Det blir da særlig viktig hvilken ledelse de utføres under. For at nemnda skal få den legitimitet og profesjonalitet som det legges opp til mener vi at sekretariatet må være under faglig ledelse av nemndsleder. Nemndsleder må ha tett dialog med saksbehandlerne som vurderer dokumenter og skriver utkast til nemndssak og forslag til vedtak. En skriftlig saksbehandling vil ha svakheter sammenlignet med muntlig behandling. Det er derfor viktig å gjøre saksbehandlingen best mulig. Håndtering av innkomne dokumenter, innhenting av ytterligere opplysninger og nedskrivning av dette i et skriftlig saksdokument kan ofte gi et helt annet bilde enn om alt hadde vært fremstilt muntlig, slik som i domstolene.

Saksbehandlingsreglene effektiviseres

Spekter støtter forslagene om at nemndsleder skal kunne henlegge saker som er åpenbart grunnløse eller ikke kan opplyses tilstrekkelig samt å avgjøre enklere saker som en ren kontorforretning, som for eksempel avvisning og henleggelse. Vi støtter også forslaget om å innføre et klagegebyr, noe som kan bidra til en begrensning av saker som ellers kunne vært reist på for tynt grunnlag.

Nemnda gis myndighet til å ilegge oppreisning i saker innenfor arbeidslivet og å tilkjenne erstatning i enkle saksforhold

Spekter støtter *ikke* forslaget om at nemnda skal få kompetanse til å avgjøre spørsmål om oppreisning og tilkjenne erstatning på arbeidslivets område. Spekter mener at denne type saker utelukkende bør avgjøres av domstolene av rettsikkerhetshensyn. Vedtak om oppreisning eller erstatning vil være mer inngripende enn vedtak som fastslår at diskriminering har funnet sted.

I europeisk sammenheng er en slik ordning helt uvanlig. Kun Danmark har noe som kan tilsvare de foreslåtte reglene.

Spørsmålet var for øvrig grundig vurdert i NOU 2009:14 «*Et helhetlig diskrimineringsvern*». Det er her grunn til å merke seg at utvalgets flertall konkluderte med at nemnda ikke skulle gis slik kompetanse.

Saker om seksuell trakassering

Spekter støtter forslaget om at disse sakene skal bringes inn for domstolene. Departementet mener at sakene om seksuell trakassering skiller seg fra andre trakasseringssaker og diskrimineringssaker.

Vi merker oss for øvrig at en viktig begrunnelse fra departementets side er rettssikkerhetshensyn, herunder viktigheten av full kontradiksjon og bevisumiddelbarhet for å sikre at ingen dømmes på uriktig faktisk grunnlag. Vi minner om at nettopp et slike hensyn gjør seg like sterkt gjeldende når det gjelder oppreisning og erstatning.

Tvangsmulkt

I dag kan nemnda treffe vedtak om tvangsmulkt dersom den fristen som er satt for pålegg oversittes. Departementet foreslår å videreføre dagens regler, slik at saker om tvangsmulkt fortsatt skal behandles i full nemnd.

Spekter stiller spørsmål ved om det er nødvendig at nemnda skal kunne ilegge tvangsmulkt. Det må anses betenkelig at det kan treffes slike vedtak uten noen klageadgang. Av notatet fremgår det dessuten at hjemmelen for å ilegge tvangsmulkt bare har vært brukt én gang.

Med vennlig hilsen

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Kristin Juliussen
Juridisk direktør